

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lapon.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes száma ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Éjszak és Dél.

Két gyűlés tartatott az elmúlt Vasárnapon.

Az egyik Budapesten az ország fővárosában, a vigadó nagy termében, a fényes, az élvágyó világváros szívében és megalkotta a kath. népszövetséget.

A másik Kaposváron, a vidéken, a hol a magyarság egyszerű, vallásos, hazafias népe szentelte fel az új református templomot a magyarság béketemplomát.

Az egyiknek hőse volt Rakovszky, a híres cs. k. kamarás, a nemzete nyelvét is alig bíró türelmetlen néppárti alvezér s hirdette az alvó, türelmes magyar kath. világ elmúlását és a türelmetlen, a tettek propagandának megkezdődését. S ebben a szerepben támogatta őt Prohászka Ottokár a jezsuita püspök, a modern katholicizmus zászlóhordozója és hirdette a vallásos eszmék csödjét és kijelentette a gazdasági szervezkedés szükségességét.

Kaposváron gr. Tisza István, Magyarország volt miniszterelnöke, a Dunántuli egyházkerület gondnoka ez a modern Keresztelő János, kinek az idő rettenetes igazságot szolgáltatott, beszélt a szeretetről a felekezeti harcok veszedelméről, a békességről és más ilyen kivánatos javakról. S ezeket a kijelentéseket támogatta Antal Gábor a dunántuli ref. püspök, ez a tisztelt, szeretett férfit, a kit mindenütt ott találunk, a hol a prot. érdekről szó vagyon.

A két gyűlés, a két állásfoglalás a legszembetűnőbb végletek. Az egyik a Dél a maga tropikus hévségével, mindent elpusztító viharával. A másik éjszak, nagy méreteivel, hideg megfontoltságával és fenséges nyugalmával.

S mégis mind a két irány, mint az egyenlítő és a sarkok felől emelkedő légáramlatok, összetalálkoznak a socialismus elleni állásfoglalásban. Ezért kell a harc, mely minden ellenálló erőt szétmorzsoljon és ezért kell a béke, melyben a felekezeti határvonalak is elmosódnak.

Melyik utat kövessük?

Az első István-é, ki idegen erővel győzte le önnemzetét, vagy Imre királyét, ki fegyvertelenül ment ellensége táborába?

Hát nincs közép ut Péter között, ki szablyát von és János között, ki Pathmosz szigetén szemlélődik?

Van bizonyára van, épen úgy mint a természetben éjszak és dél a mérsékelt égövet határolja. István és Imre között ott áll László a magyarság hőse, kiben kelet és nyugat egyesülnek. Az apostolok között is Péter és János mellett ott találjuk Pált a nagy társusit.

Nekem ő az eszményképem. Akkor is, midőn arról beszél, hogy nincs köztünk sem szolgál sem szabados, mert mindnyájan egyek vagyunk a Jézus Krisztusban. Akkor is midőn erős kézzel összetartja, szervezi a keresztyénség gyülekezeteit. Akkor is, midőn szőnyeget fon és önerejéből tartja fenn magát.

Vándor.

Teendőink.

Nem nézem rózsás szemekkel egyházam helyzetét, de nem is vagyok a helyzet iránt elfogult. Azt is tudom, hogy az időszak maga is befolyással van reánk. Ősszel és télen más az élet, mint tavasszal és nyáron. Más az óesztendei hangulat és más az ujesztendei, pünkösti stb. Még tovább megyek, állítom, hogy sokszor magától helyre zökken az erkölcsi világban az a megzavartatott egyensúly, mint akárcsak a természetben. A 18-ik század vége felé mindenütt jelentkezik a prot. üldözés, a retrograd irányzat még Angliában is. Nálunk Básta, Karaffa, Frankhonban a nantesi ediktum visszavonásával, a dragonádokkal, Angliában a nonconformisták kiköltözésre való kényszerítésével. És jelentkezik a megújulás, a tavasz, a szabadság ideje is. A jó Isten nem gyújt meg erdőt, mégis bémelegedik lassan az idő. Az ultranontanizmus árvize is eléri a tetőpontot, a mely után az apadás okvetetlen be áll. De még most nem érte el és most nekünk még soká erősen védekezni kell. A védelem három irányu lehet. Először alkotmányunk jobb karbantartásával, szervezetünk külső kiépítésével. Erre nézve én a mi gyűlés rendszerünknek mint ellenőrző választó, számonkérő hatóságnak meghagyását és a személyes képesség és felelőség rendszerén nyugvó állandó alkotmányos intézmények beállítását látom szükségesnek. Ide sorolom az iskolák autonomiáját és a tanítóságnak, mint harmadik rendnek szervezését is. Azonban a kérdések tárgyalásánál most nem időzöm.

Az alkotmány csak a keret és külső véd fal; a mi jövendőnk pedig első sorban nem a falaktól, hanem a lelkes, elszánt seregtől függ, bajnokoktól, a kik az evangelium zászlaja alá sorakoznak.

Ezek a mi *theologus ifjaink*. Bizony több gondot kellene fordítani rájuk. Sokszor elmondtam, de újra ismétlem, hogy nevelni kellene őket féltőbb gondnal, nagyobb szeretettel és tetjesen ingyenesen. Ma is kapnak jóteteményt, de alapjában maguk erején küzdik ki pályájukat s benső hála nem fűzi őket egyházunkhoz. Sokan meg nagy nyomoruságot kénytelenek elszenvedni. A gyengébb tehetségek és a kiknek pártfogójuk nem akad. Hát még a lelki elhagyatottságuk? Az még egyszer a keserves és mondhatatlan. Kaszárnyszerű lakszobáikban, egymásra utalva nőnek fel. Az igaz vallásnak, a kedélynek minden melege nélkül. Az egyházi szolgálatokat már kezdetben is mint terheket

és pénzszerzési alkalmatosságot kénytelenek megismerni. Modoruk csiszolatlan vagy mendikánsszerű vagy követelő. De hol tanulhattak volna jobbat, hiszen saját dolgaikban is járatlanok! Melyik iskola, a hol a lelkészi gond végzésére a gyakorlati theol. tanár által bevezettetnének? A confirmándusokat tanítanak, a vallásoktatást végeznék, vasárnapi iskolákban foglalkoznának, betegeket, hiveket, saját tanuló társaikat vagy általában a tanulókat látogatnák; vallásos összejöveteleken, estéken rendszeresen foglalkozhatnának s úgy a templomi, mint a külső szolgálatba begyakoroltatnának? Mindennek meg kell változnia. A lelkész jelöltek közé csak a hivatottak vétessenek fel, de azok aztán a tanárok családjainak körében, társadalomban a legnagyobb gondnal vezettessenek, neveltessenek és a mai kor feladatainak megfelelőleg taníttassanak. Az apologetika, a polemika, lélektan a vezér tárgyak ma és mindenek felett az Irás és annak lelke a *szeretet*.

Ebből nincs megfelelő a mi lelkész képzésünkben. De nincsen továbbra a *lelkészi pálya folyamán se*.

Itt van a káplánság és annak szabad, független arany idei után, az állásnyerés nehéz gondoljai. Mily külső tényezőktől függ a fiatal ember jövője s hogy kell futnia, valahogyan le ne maradjon: megtanítanak az újabb választások, ezek a valóságos nagy kortes hadjáratok. A szabad lelkészválasztást akkor, midőn az egyházak közsegélyből tartanak fent, nem tartom helyénvalónak. De hagyjuk ezt és beszéljünk a lelkészek helyzetéről. Ez anyagilag rossz, szellemi mozdulatlanságra kárhóztatott. Minden támadásnak kitéve. A mi fegyelmi szabályaink pedig túl szigorúak. Ezenkívül a lelkészre nehezedik az egyházban még az anyagiakkal való bajlódás is. Mindezekben lehetne is kellene is segíteni. (A lelkészeknek sorrendbe való beosztásával s osztályokba való sorozásával a képzettség és a szolgálati évek alapján. Az egyházakban megfelelő kategóriák felállításával olyanformán, hogy a felsőbb osztályok a közvetlen előttük levő sorozatbeliek közül választhatnának.) A szegénységen fizetésrendezéssel kell segíteni s ez nem halasztható már tovább. A nyomor, az elhagyott árvák, özvegyek keserve égbe kiált.

De a tulszigoru törvényeken is segíteni kell: a testületi biráskodás behozatalával; az egyházi javak kezelési nehézségein, e javaknak bizonyos megfelelő szervezetek kezeibe való utalásával és a továbbképzés hiányain, e képzésre való ösztönzéssel, an-

nak számbavételével, a haladás megfelelő honorálásával.

Igy kellene eljárunk tanítóinkkal is, míg tanítóink lesznek. E célok elérésére pedig fedezetet kell találni. Lelkesült, harcra kész, képzett begyakorlott sereg nélkül nincs győzelem. S ha még ez megvolna is, akkor is szükséges lenne még a *győzelemnek megszervezése*. Az evangéliom elveinek az életbe vitele. A protestáns szellemnek a magyarság, a társadalom számára való érvényesítése.

Ezekkel is adósok vagyunk. Alkotmányjogi vitáink (kik válasszák a konventi tagokat, a presb. elv keresztülvitele stb.) néha még csak vannak.

Theologusaink képeztetéséről is esik szó, mióta a tanterv revisió napirenden van. Papjaink szegénységéről meg mindnyájan megemlékezünk. A katholicismus és protestantismus közti ellentétéről, a protestantizmus elveinek megvalósításáról azonban nem lehet eleget beszélni s azért még e tárgyra is kitérek.

Dr. Ferenczy Gyula.

Aggodalmak.

Sokunknak lelkét tölti el nyughatatlansággal az a sok bizonytalanság; amely az egyházi élet több igen fontos kérdésében uralkodik fönn és lenn egyaránt, sokunknak szívében kelt fájdalmas érzéseket egyházunk régi szabadságának az a szinte tervszerűnek látszó megnyirbálása, amely egyfelől az állam, másfelől a konvent részéről mind fájdalmasabb és kellemetlenebb megtépetéseket hoz nekünk, kik szentül megvagyunk győződve affelől, hogy egyházunk demokratikus presbyteri szervezete fennmaradásának egyik legbiztosabb alapja, nemcsak, hanem egyházunk körén tulhatva, az igazi szabadság, egyenlőség eszmeinek fenntartója, ápolója, sőt a történelem nem egytanúsága szerint, egy-egy nemzet körében igen sokszor egyedüli mentsvára.

Nagy aggodalommal nézem az államsegély dolgait. Szinte becsületbeli dolognak tekintem gyülekezetemmel szemben, hogy valóra válják mindaz, a mit e tekintetben a törvény ígér s napról-napra aggodalmasabb szívvél látom, hogy az ismeretlenség homályából mint bukkannak fel mind nagyobb és nagyobb számmal és erővel olyan igények, amelyekre senki sem számított és amelyek a maguk igazát bizonyítgatva, nagy hangon követelik, hogy hozzá jussanak ők is a — a husos fazékhoz. Szent Isten! Csak egy kis egyházmegye körében is mennyi biztos számítás, mily számtalan gyönyörű terv, mily vérmes remények még jobban megköveredett papok s gyarapodásnak induló nyájak felől!! Hatalmas templomok, gyönyörű parochiák, modern iskolák körvonalai bontakoznak abból a jóltevő homályból, amelybe az államsegély misticizmusa borította még a legbizto-

sabban látó elméket is. Hát az igen tisztelt somogyi kollegák igaz magyar kálvinista nyakassága mit jelent? Ember legyen, aki apró pénzre tudja felváltani! És vajjon: nem merő igazság a beszédjük? Követeléseiknek legerősebb, megdönthetetlen alapja vajjon nem maga a törvény-é? És ami nekik justum, minden bizonynyal aequum lesz majd nekünk is. Ti szegény adóügyi munkálatok! Gondoltátotok-é, hogy ide fogtok kilyukadni? No nem szeretnék lenni a keresztapátok! Kár volt Baranyának érdemes esperesét annyira leinteni!

Istenem! Milyen rövidlátás! Ha valakit a közbizalom ily óriási fontosságú feladattal biz meg: ennek megoldására tegye rá minden ambícióját, erejét, tudását, lelkiismeretét teljes mértékben. Ne zárkózzék magába, mint a delfi orakulum. Ne tartsa méltóságán alólinak szóba állani azokkal, akik talán theol. professorok nem voltak, de ilyen dolgokban van egy kis mindennél drágább tapasztalatuk. Mit szólnánk ahhoz a szakemberhez, kik házat óhajtván építeni, nagy bölcsen kiszámítja a hozzá szükséges 20 ezer téglát és szörnyen csóválja a fejét, mikor látja, hogy 50 ezer is kevés?

Nem volna azonban országos baj, ha csak az ő feje fájna miatta! Engem az én dolgom aggaszt! Lesz-é annyi bekességes türelme a magas kormányznak, hogy ezeket a jogos követeléseket ilyen mértékben váltsa be, holott ő mindaddig csak egymilliónegyszázezerről tudott, azt is 3 évre beosztva? Vagy pedig itt is ismétlődni fog a szegény ember dolga s a gyereket erővel rázzák a szük nadrágba?!

Aggodalmaim hatványozott erővel zúgnak elő, olvasván a zsinati törvény intézkedését az egyetemes adóalap felől!

Nevezzen akárki, aminek akar, világtól elmaradott, rövidlátó stb. embernek: az eszem megáll s gyülekezetem jogos igényeire gondolva halálos ijedelem fog el, ha ezt a §-t olvasom. Egyetemes adóalap! Gyönyörű gondolat, magasztos eszme! Majd ha megbomlik e mostani társadalmi rend, majd ha az állam leveszi rólunk a gondoskodó kezeit, a mely nélkül — Istenem, mik is lennénk mi anélkül — no majd akkor ez lenne az a köszikla, amelyen az élet zavaros hullámai megtörnek s ref. egyházunk, mint Sion hegye, megállhatna rendületlenül. De hát hogyan és miből lesz összehordva ez a bizonyos köszikla? Elő azzal a bizonyos varázskalappal! Rázni kell elkeseredetten mindaddig, míg potyog belőle valami. Micsoda ez a varázssipka? Áldás forrása, bőség szaruja: micsoda? Az államsegély. S hogy a sok használatban megkopandó áldott sipka ne legyen olyan csupasz, ott van mellette bokrétának; „egyébb források“.

(Persze lesz annyi eszünk, hogy előbb a kalapot vesszük elő. Hátha becsap bennünket s akkor vajjon minek a bokréta?)

Hát én sok-sok bajaim mellett is igen-igen optimista ember vagyok, (bizonyosságul felhozom, hogy az 1908. évre szóló calculatioimban igen fontos szerepet juttattam a korpótléknak), de már itt vége szakad az én optimizmusomnak is s Isten bocsá' kiszalad számon a kárhozatos szó: Csak nem lesz olyan jó boldond a magyar állam, hogy egy fillért is adjon erre a célra azontul, mint a mi az adó könnyítés valódi szükségletének megfelel, hiszen ez is messze felülmúlja a

tervbe vett summát. És ha úgy lesz a dolog: miből építik meg azt a bizonyos kősziklát? A gyülekezetektől vonják el? Ezeknek jogos igényeit rövidítik meg? Hát szabad lenne ez? Lelkiismeretes dolog lenne ez? No már így fővenyen épített ház lenne az a szegény, jobb sorsra érdemes adóalap. Mert ha a mai kor elkövetné is azt az erőszakosságot — nem hiszem, Isten mentsen tőle, rövid idő múlva jönniök kellene embereknek, kiknek programmjuk ez lenne: Ne hánsd a másét!

Hát a nagyságos konventi előadói hivataljáról micsoda titus alatt fog elvonatni az államsegélyből? Ezt is a gyülekezetek fogják megbánni? Ha így van: megfizetjük mi papok, mert annak a szegény presbyternek még a hajszála is égnek mered attól a szörnyűségtől, hogy ebben a mi ref. Anyaszentegyházunkban, ahol szegény mindenki, aki az evangéliomból él, ahol ingyen, becsületből szolgál, az emberek 50%, van itt egy hivatal, amely 16000 korona évi fizetéssel van dotálva. Hogy abban az egyszerű emberben a bizalom, a hit meg ne rendüljön egyházában, annak intézményeiben: ezt a dolgot jobb elhallgatni előtte: mert nem érzek magamban olyan ékesen szóló tehetséget, hogy elfogadhatónak tehessem előtte ezt az intézkedést ebben a formájában.

Ezekhez az elmondottakhoz még két dolgot fűzök rövidesen.

A nyugdíjra vonatkozó előadói munkálat szerint — megküldetett kis füzet alakjában minden lelkészi hivatalnak annak idején — az állam a nyugdíjra 400,000 korona évi segélyt ad.

Két matematikai professzor tett számítást a nyugdíjra vonatkozólag. Egyiknek számítása szerint az államsegélyből maradna felesleg 130 ezer kor. a másik számítása szerint 70 ezer korona: emlékeztetném idezem e számokat: hová lesz ez az összeg fordítva?

A másik kérdés az: Mi az oka és magyarázata annak, hogy a központi épület terve megbukott? Mi az oka és magyarázata annak, hogy a konvent egy 16000 kor. állást szervezett. Miért tudta megvalósítani ezt és miért nem amazt?

Aki e kérdést meg tudja fejteni helyesen: az a konvent szerepléséről egy olyan képet lát maga előtt, amelynek láttára a fájdalomnak, az aggodalomnak gyötrő érzései töltik el mindazok lelkét, akik Anyaszentegyházunkat nagyok virágzóknak és a mi z fő, boldognak szeretnék látni.

Patay Miklós.

* * *

A Patay Miklós aggodalmi a fentiekből kivehetőleg ezek:

1. Az 1,470,000 korona nem lesz elég a jogos igények kielégítésére.

2. Nem helyesli, hogy az államsegély más célokra adó alap, 3. konventi szükségletekre fordítottassanak.

4. Bizonytalanságban van a 400,000 koronából fennmaradó 70—130 ezer koronára nézve.

Ezekre az aggodalmakra azt felelhetem:

1. Hogy egyelőre az 1,470,000 kor. elég lesz,

mert a jogosultak nagy része a formalitások miatt nem lesz képes ahhoz eljutni.

2. Az egyetemes adóalap főleg az igénybe nem vett adósegély maradványok tőkésítéséből alakul s jövedelme első sorban megint az eredeti célt tartozik szolgálni. E célra nem baj, ha az államtól új járadékot tudunk kicsikarni, mert jobb ha az állam kulturális célra ad, mint ágyura és hadihajóra.

3. A méltóságos konventnek házépítési terve nem tört el, sőt. Egyébként pedig az egyházmegyében és a kerületeken kell tulterjeszkedésének ellene állani.

4. A 400,000 korona nyug- és gyámintézeti évi átalány fent maradó része csak a nyug- és gyámdíj intézetre fordítható. Az utóbbira nagyon fel is fér, míg a nyugdíjintézetnek alig lesz rá szükséges állandó feleslegei lesznek. És a lelkészek mégis kénytelenek elhordozni a nyugdíjintézeti terheket. Mindez pedig a miatt, hogy a nyugdíjintézeti tervekkel nem foglalkoztunk idején. Szerk.

Néhány szó az egyházi ujadó törvény újabb magyarázatához.

Már azt hittük, ettünk eleget a tudásfájának gyümölcséből — a sok utasítások nyomán — a miben részünk volt, az új egyházi adó törvény értelmezésére vonatkozólag; de még most sem lehetünk eléggé okosak, míg mindenki le nem veszi azt a napirerendrőt ad aeternum.

A napi rendről pedig csak akkor lesz az végleg levéve, ha azaz 1.470,000 korona kifutja a szükségleteket biztosan.

Hogy az állami egyenes adó többre vétetett fel a magyarázatok nyomán, mint az eredetileg kontemplálva volt, hogy így a rendes állami egyenesadóhoz a jövedelmi pótdadó is csatoltatott, annak is az az 1.470,000 csekély államsegély az oka mint épen annak, hogy ezután ott, ahol van rá egy kis jogcím, nem egyszeres lesz a személyi adó, hanem a családfőn kívül házasságban élő fiu is fizetni fog személyi adót azért, hogy valahogy elég legyen az 1. 470,000 korona állami segély. A segélybe kell idomítani a törvényt, hogy úgy ahogy sikerülhessen a segélyezés.

Dehát miként történjék a személyi adónak kiterjesztése? Csak úgy, hogy 2 korona személyi adót fizetnek azok is, kikre kiterjeszhető a személyi adó fizetése.

A külön élő házasok hogy fizessenek? Szerintem a férfi egy, a nő is egy koronát fizessen személyi adóba, mindegyik ott ahol lakik, a többit a szülei fizetik. Most már okosabbak vagyunk és csinálhatunk újabb munkálatokat, mert eddig utasítás szerint egyszeresen vetettük ki a személyi adót.

Most már mindenkinek munkálata visszavetendő, ki beadta és csinálhat újat, de az is aki elkészítette, de még nem adta be, készíthet újat. Mi ez? még most is majd nem chaosz. Mi lesz ebből? elkedvetlenedés, sok egyház a magyarázatok miatt felhagy a kérvényzéssel, ha oly nehezen lehet hozzájutni ahoz a kis sa-vanyu körtvéhez.

A gyakorlatban fogjuk még tapasztalni, hanem mindenütt, de legtöbb helyeken, hogy az újabb adókulcs szerint még kevésbé fog befolyani az egyházi adó. (Somogy megyéről itt ne legyen szó) mint a régi

szerint. Csak is egy esetben állja meg az új adókulcs mindenütt, hogy ezzel, ennek életbe léptetésével törlőve lesz a tandíj; egyéb tekintetben legtöbb helyen a fent említettek miatt csakis káros lesz.

Nagy baj még az is, hogy a hivek majdnem mindenütt pénzzé akarják átalakítani a lelkész és tanítói terményfizetéseket. Már pedig határozottan káros az átalakítás a behivatalnokokra nézve, mert így sem foly be fizetésük a szegény sorsuaktól, úgy még kevésbé. A gabonát könnyebben kifizeti földmivelő népünk, mint a pénzt. A pénzre átalakítás, a fizetés levél értékelése szerint, fizetéscsonkítás. Ebbe beleegyezni nem szabad. Előnyösebb a terményfizetés a pénzfizetésnél főként drágaság idején, amikor a fizetés levél szerint pénzfizetésre átalakított lelkészi fizetés néha felét sem éri meg a régebbi pénz s terményből állott lelkészi fizetésének.

A lelkészi fizetések sem jól vannak értékelve, p. o. Egymás mellett levő két községben, az egyikben a buza 11 korona, a tengeri 10 koronára, a másikban a buza 10 koronára, a tengeri 8 koronára van értékelve.

Igy történik aztán meg az, hogy mindkét egyház lelkészi fizetése 1600 koronára van kiegészítve, holott annak az egyháznak lelkészi fizetése, hol a buza 11 koronára, a tengeri 10 koronára van értékelve, épen 98 koronával kevesebb; tehát annyi hijjával számítható csak a lelkészi fizetés.

Én úgy hiszem, hogy a lelkészi fizetések értékelése sok helyet nem helyes és e helytelen értékelések miatt a lelkészek, tanítók és egyházak jöhet idő, hogy ezt megkeserülhetik. A lelkészi fizetések okvetlenül újból egyformán értékelendők. Adja Isten, hogy értsük már egyformán mindnyájan az új egyházi törvényeket, mert ha még ezután is kísérteni fog valami új magyarázat; akkor visszariadunk tőle és nem kérünk belőle. Pedig igen nagy szükség van mindenfelé a segítségre!

Vállaji.

KÖZÉLETÜNK.

Még egy szó a „békeség” orthográfiája érdekében.

Válasz Kiss B. urnak

Időm sincs, a kedvem se sok a disputálásra. Ide stova egy negyedszázad óta nem is foglalkozom nyelvészettel. — De mert magyarul valamennyire mégis csak tudok s az orthográfiában én is elveket követek, amelyeknek helyes voltát legalább a békeség szó írására nézve olyan emberek, akiket nagyrabecsülök, legközelebb kétségbevonták, engedtessek meg nekem, hogy a kérdéshez még egyszer hozzászólhassak s ha másért nem, legalább a magam igazolására (mert én most is csak védekezem) most már szabatosabban kifejthessem, hogy miért írom én a „békeséget” egyelőre

még mindig egy s-sel. Igyekszem ridegen tárgyilagosságnak maradni. Szubjektív érzelmekre nem reagálok. S aztán: Pax!

Ma már általánosan elfogadott elv, hogy a helyesírás szabályainak a megállapításánál három szempontot kell figyelembe venni, u. m. 1-ször a *szóelemzés* törvényeit; 2-szor a *kiejtést* és 3-szor az *irodalmi mul-tat* s az ebből gyűjtött példákat. Így állapítja ezt meg a többek között *Simonyi Zsigmond* úgy a vallás és közoktatásügyi miniszter által kiadott (1903.) utasításban (Lásd: 3-ik oldal első bekezdés), mint abban az önálló füzetben, amelyet ugyanaz a szerző az új helyesírás magyarázatául a Nyelvészeti Füzetek között 1903-ban kiadott (Lásd: 23-ik oldal 1-ső §.) Ugyanezeket a szempontokat hangoztatta már korábban *Töldy Ferenc* is, az Akadémia is.

Ezekből a szempontokból kell tehát elbírálni a „békeség” helyesírásának a kérdését is.

Már most a mi a *szóelemzés* törvényét illeti, arra nézve *Simonyit* idézem: „iparkodunk úgy írni, hogy azok a szóelemek, amelyeket a szóban érezünk, az írásban is mind kitünjenek. Ennél fogva az ilyen szókat, ha csak igen nagy változást nem szenvedtek, úgy írjuk le, ahogy a szóelemek külön-külön hangzanak, nem mint az egész szónak egységes hangzása szerint kellene írni (33-ik oldal: biztat, egészség költség; pedig így mondjuk ki: biztat, egészség, költség stb.)”

Aki ezt a törvényt elfogadja, (s én elfogadom, noha jól tudom, hogy voltak és vannak elegenden, kik kizárólag a fonetikus írásmódot tartják helyesnek) annak mindenekelőtt azzal kell tisztába jönni, hogy mi a törzse a „békeség” szónak. Ez azonban, amint látszik nem könnyű dolog.

Multkori önigazolásomban kijelentettem, hogy darab időn át én is a „békés” melléknevet tartottam a törzsnek s irtam következetesen „békességet”. Később rájöttem, hogy az a „ság” „ség” képző (igen régi képzőnk; benne van már a Halotti Beszédben is ilyen alakban: „uruzag”, „uraság”, „ország” Töldy.) akárhányszor főnévből is képez főnevet, (határozóból is, igéből is) s az így képzett főnevek rendesen gyűjtő fogalmat fejeznek ki.

S mert én ezt a fogalmat érzem ki a „békeség” szóból is, ma már származtatom azt a „béke” törzsből s írom egy s-sel így: „békeség”. Hogy, mint *Kiss B.* tisztelt barátom írja „a béke és békeség közt értelmileg, jelentés tekintetében éppen semmiféle különbség nincs” (Debr. Prot. Lap. 1908. 4. sz. 58. oldal) ezt én el nem ismerhetem, mert az én nyelvérzékem mást mond. Hogy van bizony különbség a kettő között, azt más is, régebben is észrevette már, mint én; aminek igazolására hivatkozom a *Czuczor-Fogarasi-féle* „Magyar nyelv szótárára” (Lásd: 1-ső köt. 529—530 oldal) ahol szóról-szóra ezt olvassuk: „szabatosan véve

a békeség (egy s-sel!) jelenti a békének mintegy sokaságát, tolytonos voltát vagy minéműségét s a béke és a békeség között olyféle különbség látszik lenni mint a csend és csendesség, az üdv és üdvösség között.

Ezzel azonban a származás kérdése még eldöntve nincs. Noha én analóg példákat sejtek az erdőség, fenéség, vesztesség („vesztét érzi.“) stb. szavakban is. Szerintem ezt a kérdést pusztán a szóelemzés törvényére támaszkodva nem is lehet eldönteni.

Forduljunk tehát a helyesírás második törvényéhez t. i. a *kiejtés* törvényéhez.

Elismerem, hogy a fonétikus elmélet helyes voltának a vitatói első tekintetre itt már biztosabb fundamentumon állanak. De csakis *első tekintetre!* Mert egy az, hogy a *kiejtés* és *hangzás ellenére* akárhány szót írunk egyszerű mássalhangzóval (erősebb, kisebb utánam, rólam stb. stb.) más, hogyha pusztán csak a *kiejtés* volna az irányadó, akkor minden vidék számára külön helyesírásunk volna. És pedig milyen! Ezt a fonétikus elmélet hívei is jól tudják s ugyanazért a szabály az, hogy „írásunk alapjául a művelteknek hagyományos *kiejtése* szolgál“. (Simonyi: az új helyesírás 28. oldal)

Es én ezt a szabályt elfogadom, helyesnek tartom. Csakhogy nyomban felvetem a kérdést, hogy a harmadik szempontot t. i. az *irodalmi multat* tekintve, kik fognak azok a „műveltek“ lenni? Kétségkívül azok, akik irodalmunkban magok után nyomokat hagytak; magyarul irtak s magyarul olyan jól, mint mi, legalább is tudtak.

Azért a „békeség“ szó helyesírásának a megállapításánál *Károlyi Gáspárra* hivatkozni egészen helyes és természetes is. Ő pedig ezt a szót csakugyan két s-sel írja.

Ez az egy holtbizonyos! Az ellenkezőt én sem vitatom, nem is vitattam soha.

Csakhogy, ha a két s-seknek szabad és helyes *Károlyira* hivatkozni, talán nekünk is lehet másokat és pedig szintén nagyokat, szintén „művelteket“ és szintén magyarokat a magunk álláspontjának támogatására megszólaltatni.

Ime tehát itt következnek:

Egy s-sel irták a „békeség“ szót: *Mélius Péter*. Lásd: „Magyar Predikáció“ (nincs lapszámozva!) „azokat ajándekozza Isten dichőséggel, tisztességgel, békeséggel“. „Ez megveszett bünbe elmerült békeségnélkülvaló ember“. „Békeséget akar feinec nerni“. „Christusból meritettünk kegielmet békeséget“ stb. stb. Találtam ugyan nála két s-set is, de ez csak elvéve olyan ritkán fordul elő, hogy hajlandó vagyok a 2 s-set sajtóhibának venni. Következésképpen egy s-et ír a másik nagy kálvinista püspök *Gelejei Katona István*. Lásd: „Váltság-titka“ 1-ső, köt. 33, 564, 570, 577, 579 stb. stb.

lapokat. Pedig ez a férfiu egyik elsőrangú tekintély a szóelemző írásban még a nyelvtudósok előtt is s a kettős mássalhangzók használatától az olyan szókban sem fél, amelyekben mi ma már egy mássalhangzót írunk. („Eggy“ „békell“ stb.) Elveit magyar *Grammatikátskájában* fejtette ki. Aztán legyen szabad *Pázmány Péterre* is hivatkoznom Ő ugyan katolikus,) de egyik legnagyobb mestere a magyar nyelvnek akiről a kálvinista vallású *Beöthy Zsolt* is azt mondja, hogy irálya friss, erőteljes és tősgyökeres magyar s ő volt az, aki a nép nyelvét először vitte be az irodalomba. (Lásd: A magyar nemzeti irodalom 1-ső köt. 53. lap.) 1092 ivrétü nagy oldalra terjedő Hodegusában egyetlenegy hely sincs, ahol a szóbanforgó békeséget ne egy s-sel írja. „Lelki csendes békeséget felháborítja“ „A békeség kötele meg nem maradna“, 83. l. „Könnyebben aránytalan véghez menni dolgokat, hogy sem a békeséges szenvedéssel“ 141. l. „Virágzó szép békeségben efféle házasságban élő.“ 191. l. „A Léleknek egyességét a békeség kötele alatt“ 273. l. stb. stb. — Aztán ott van a nagy *Kazinczy Ferenc*, kinek érsemjéni szülőházába beillesztett emléktábláján az van felírva, hogy a magyar műpróza halhatatlan megteremtője volt s akiről az maradt fent emlékezetben, hogy valósággal felsziszszent, ha olvasgatása közben egy-egy helyesírási hibára bukkant. „Békeségem hirtelen visszatér“ írja *Berzsenyi Dániel*hez. 15. l. — Egyébiránt újabb időben csak *Berzsenyivel* folytatott levelezéseit olvastam, de hogy *Kazinczy* következetesen „békeséget“ irt, noha ennél is többre becsülte a rövid békét, azt abból az érdekes vitából látom, mely *Volf György* és *Imre Sándor* között folyt le. „Magyar Nyelvőr“ 5-ik köt. 1876. 399. és 555. lap. Az „Erdélyi közmondásokban“ (19.) egy s-et találok: „Az arany szép és jó, de még nem békeség“. Lásd: „Magyar Nyelvőr“. 1889. 9-ik lap. A Magyar Tud. Akadémia megbízásából *Szarvas Gábor* és *Simonyi Zsigmond* által szerkesztett „Magyar Nyelvtörténeti Szótár“ I. köt. 199-ik oldalon számos példával igazolja, hogy ős időtől fogva előfordul ugyan irodalmunkban a „békeség“ is (2-sel), de tulnyomó többségben a magyar írók mindig „bekeseg“, „bekesheg“, „bikesik“ és „békesegh“-et irtak.

Ezekben az én tisztelt barátom *Kiss B.* arra is megtalálhatja a feleletet hogy miért írok én még mindig csak „egyelőre“ békeséget. Legelsőrangú nyelvtudósaink is sokszor tétováznak e szó írásában. Aminek a bizonyosságára végül csak azt említem még fel, hogy a fentebb már megnevezett Czuczor-Fogarasi-féle szótár cikkirói mindössze egy 16 soros cikkekcskében emlékeznek meg erről a szóról s e rövid cikkekcskében a kérdéses szót 5 ízben *egy*, 8 ízben pedig *két* s-sel írják.

Van hát valamelyes okom az egy s-ses orthográfiára. A szóelemzés minden valószínűség szerint, az iro-

dalom feltétlenül (Mélius, Geleji Katona, Pázmány és Kazinczy társaságában nem sok okom lehet restelkedni!) mellettem szól. A kiejtés ma már a 2 s-eknek ad igazat, de pusztán erre építeni nem lehet (A debreceni ember ma is ilyen szavakban szokott önérzetének kifejezést adni: „Van piz, tenya, lú“!) s nagy kérdés, ha vajjon a békeség szót népünk hajdanában is 2 s-sel ejtette-e ki. Én legalább éppen most figyelem, hogy egy olyan szavunk, melyet 25—30 esztendővel ezelőtt népünk ezen a vidéken még mindig és szélteben egy mássalhangzóval ejtett ki, az utóbbi időben mint változik át két mássalhangzóssá! (Szalag) Ki tudja, nem történt-e ilyesmi a békeséggel is!?

Isten velünk!

Debrecen, 1908. január 27.

Eröss Lajos.

A kaposvári templomszentelés.

A vasárnapi templomszentelés alkalmával a városban már kora reggel nagy volt az élénkség. A házak fel voltak lobogóva. Tíz órakor érkezett a református templom elé Kapotsfý főispán, Antal Gábor püspök, Márffy Emil főrendiházi tag, Tisza István gróf főgondnok, számos előkelőség, Kacs Kovics Lajos alispán, Olay Lajos, Eötvös Károly és Thaly László képviselők, Krbek közös hadseregbeli őrnagy és Vince honvédőrnagy és a tisztikar nagy számban, Németh István polgármester a városi tisztviselőkkel és közhivatalok vezetői. A templom zsufozásig megtelt közönséggel. A felavatást Antal Gábor püspök végezte. Utána Nagy Lajos esperes mondott imát.

Délben a Korona-szállóban diszebed volt 500 terítéssel. Az első felköszöntőt Antal püspök mondotta a királyra, Kapotsfý Jenő főispán a püspökre, Szabó Kálmán volt képviselő Tisza István grófra üritette poharát, ki a következő szép beszéddel válaszolt:

„A kaposvári ünnep a szeretet ünnepe. A szeretet már azért is, mert örömmünnep volt. Már pedig ezen a földön igazabb ünnep nem lehet, mint amelyet a szeretet melege, a szeretet fénye hat át.

Mindenek felett a szeretet napja ez a nap, mert a református egyház ezen az ünnepen nem érezte izolálva magát; mert annyira predomináló vonása volt az ünnepnek, hogy ez az ünnep a városnak és a megyének egyaránt ünnepe vált. Ez az, ami igazán fenkölt, lélekemelő, szebb és jobb jövő reményére jogosít, mert hisz ha nem is a felekezeti harcoknak idejét éljük, de a felekezeti torzskodásnak, a felekezeti bizalmatlankodásnak jeleivel kétségtelenül találkozunk napjainkban is.

Nem lehet helyesen gondolkodó magyar ember és nem lehet igazán, helyesen érző keresztyén, nem lehet Krisztus igazi szolgálója, ki megdöbbenéssel ne észlelje e jelenségeket. Az is megemlített, hogy a vallásosságot, általában egész vallási életünket, egy nagy közös veszedelem fenyegeti. Hiszen, méltóztassanak megengedni a kemény kifejezésért, de esztelenség-

nek tartom, hogy Krisztus szolgálatában álló, egyházi és általában a vallás szolgálatában álló faktorok, hivatásukról megfedekezve, egymás elleni torzskodásokban, egymás elleni bizalmatlankodásokban emészszék fel erejüket, mikor mindannyiunk ajtaján ott kopogtat a közös ellenség.

Apáink dicsőségteljes győzelmet vívtak ki a multban, az a dicsőség azonban nem termett a mi generációnk számára is. Bármennyire emlegessük a mártirokat és gályarabokat, belőlünk sem mártírok, sem gályarabok nem lesznek.

Keressük fel lelkünk szellemi és erkölcsi erejének legjavával a tevékenységnek azon áldásos mezejét, hol sokat cselekedhetünk, de soha se eleget, hol oly feladatok elé állítatunk, melyek minden egyházra áldást hozók. A divatos jelszavak kóros jelenségeivel állunk szemben, melyek jóformán az emberiség minden egyes tagjának lelkén rágódnak. Oly jelszavakkal, melyekről talán apáinknak s nagyapáinknak fogalmuk sem volt. Hiszen egy-két generációval ezelőtt a társadalom külső berendezése, gondolat és érzésvilága a tradicióknak, a változhatatlannak hitt, öröklött állapotoknak volt hiva. Taposták az élet utját különösen rezignációval anélkül, hogy zugolódtak volna, hogy a tér több helyen el van előlük zárva. És szellemi téren apáik által kijelölt irányt kritika nélkül követték. Szóval az ő idejük az öröklött rendnek korszaka volt.

Mindez megváltozott, ma már semmi sem szent az emberek előtt. Ma már nem szabad abban bizni, hogy az ember öröklésénél fogva vallásos marad. Ma már a kritika ellen az ellenkritika fegyvereivel kell küzdeni. A vallásos felfogás oldaláról ma harcot kell vívni azzal az irányzattal, mely tagadja a vallást. S azokkal szemben diadalmasan kell megvédeni Krisztus tanait és a jövő generáció lelki békéjét és lelki jólétét. Ez az a tér, a hol vállvetve kell küzdeni és minden erőnkkel cselekedni, hogy a közös ellenség ellen vállvetve harcoljunk. Sokszor emelkednek egyes hangok, melyek a többi felekezetek erősödését vizsgálják. Sokáig azt hitték az emberek, hogy a maguk erősítését mások gyengítésével érhetik el, mintha az igazi erőforrás a mástól való hódításban s nem a munkában lenne. A munka erősebbé tesz bennünket hivatásunk teljesítésére a nélkül, hogy kárt okoznánk másoknak és el akarnánk venni egy jöttát is abból az erőből, melyre másnak is szüksége van.

Ha mi a testvériséget fenn akarjuk tartani az élet kisebb-nagyobb surlódásai közepette, ha azt akarjuk, hogy a felekezeti béke ne oly jelszó legyen ez országban, melyet mindenki hirdetett, de melylyel szemben minden oldalról találkozunk bizalmatlankodó, gyűlölködő érzület kitörésével, akkor fordítsuk erőnket saját erőnk kifejtésére.

Nem azzal leszünk erősebbek, ha gáncsot tudunk vetni, de azzal, ha saját hivaink erejét emeljük. Ez az a munka, melyben szükség van összes erőnkre és a melyben kifejthetjük erőnket, a nélkül, hogy más felekezetekkel való káros viszony kárára lenne.

Este kilenc órakor hangverseny volt; mikor Tisza István gróf a terembe lépett zajosan megéljeneztek. Az est folyamán Somssich Andor zongorázott, Sándor Erzsébet operaénekesnő áriákat énekelt, Eötvös Károly felolvasást tartott Pálóczy-Horváth Ádámról, végül Pete Lajos dal-

költő játszott zongorán magyar népdalokat. Tisza István gróf reggel öt órakor utazott el Kaposvárról.

A Katolikus Népszövetség diszgyűlése.

Vasárnap délután tartotta első nagygyűlését a Vigadó nagytermében a Katolikus Népszövetség. Háromnégyezer ember volt jelen. Jobbára a fővárosi közönség melynek soraiban igen sokan voltak nők is, de a vidékről is igen sokan voltak jelen, különösen papok. Megjelent a gyűlésen Desseffy Aurél gróf, a főrendiház elnöke is, nejével, de nem az emelvényen, hanem a közönség soraiban helyezkedett el. — Népet nem láttunk.

A gyűlés a Himnusz eléneklésével kezdődött. A megnyitó beszédet a szövetség elnöke, Rakovszky István mondta.

— Mi katolikusok — úgy mond — bár szám szerint tulsúlyban vagyunk és ezredéves multunk van, a mindent megillető helyet Magyarországon elfoglalni mindezekig nem tudtuk. Míg a protestánsoknak, (*Le velük*) a legkevésbé sem árt, ha magukat vallásosaknak vallják, addig ezt a katolikusoknak lépten-nyomon a szemükre vetik, e miatt az előmenetelben gátolják, ez rájuk nézve bélyeg. Élő példa erre az az államférfiu, a kinek, bármily fényesen teljesíti is kötelességeit az országgal szemben, nem tudják még ma sem megbocsájtani, hogy a kalsburgi katolikus kollégium növendéke volt. Ennek a katolikusok szervezetlensége az oka; mindenki szervezkedik, csak mi, katolikusok nem vagyunk szervezve. Eddig tétlenül néztük a kereszténység és a katolicizmus ellen intézett támadásokat. Elkerülhetetlen, hogy mi éppen úgy szervezkedjünk, mint mások, és különösen azok, a kik minden kereszténységnek, de leginkább a katolicizmusnak halálos ellenségei.

— Mi katolikusok — folytatatta az elnök — nem akarunk senkit sem támadni, vagy bántani, de kikérjük magunknak, hogy velünk szemben másként cselekedjenek és hogy ennek egy kicsit nagyobb nyomtétel legyen, ezért szervezkedünk. Szervezkedünk azért, mert népünknek anyagi és erkölcsi javait határozottabban akarjuk támogatni, előbbre vinni. Szervezkedünk, hogy jelezzük, hogy vége a türelmünknek. Nem tűrjük többé, hogy büntetlenül lehessen a katolicizmus vagy egyes nagymultu és érdemeket szerzett férfiak vicelődésnek, gunyolódásnak, támadásnak céltáblái. Senkit sem akarunk támadni, ismétlem, senkit sem akarunk bántani, de ha valakinek kedve kerekedik velünk szemben ezt tenni: vége Magyarországon a deklamáló katolicizmusnak, most a tettek katolicizmusa következik. Itt lesz a Katolikus Népszövetség, amely nemcsak beszélni fog, de tenni is, mert át van hatva annak igazságától, hogy az elhatározó szónak csak akkor van súlya, ha mögötte tett is van. Szervezkedünk, hogy a szunnyadó erőket egyesítsük, tömörítsük a mi népünket, hogy a katolikus és magyar faji önérzetet erősítsük, előbbre vigyük, azért, hogy a mi népünkkel szemben, az ezredéves Magyarországgal szemben a kötelességünket jobban teljesíthessük, mint valaha. Mi csak azt akarjuk, hogy ez az ezredéves Magyarország nagy, boldog és keresztény legyen. Ez után Prohászka beszélt, ide igtatjuk e sorokat:

„A katolikus népszövetség, miután a mai világ-

ban már kizárólag erkölcsi erővel dolgozni nem lehet, az egyházhoz való hűség érvényesítésén kívül a nép anyagi javáért is dolgozni fog. Hogy a népert való akcióba vallási momentum is vegyül, azon senki sem ütközik meg; hiszen a szociáldemokráciának is van krédója, van Paradicsoma, reménysége, csakhogy azt e sárglyóba gyökereztetni bele, míg a katolikusnak az örök élet a reménysége. A katolikus demokrácia a szeretet demokráciája, ha ennek a zászlója alá áll a nép: letör mindent, ami vele szemben áll s zászlaját a népjólét fokára kitűzheti.“

Most az üdvözlő iratok felolvasása következett. Vaszary Kolozs herecegprimás elvállalta a diszgyűlés védőségiét, de mint levélben írja, ezt abban a reményben teszi, hogy a szövetség az alapszabályok szerint csak a katolicizmus érdekeit fogja előmozdítani.

Samassa érsek nem válaszolt arra a levélre, melyben a védőségre fölkérték; ellenben elvállalta a védőséget Városhy Gyula kalocsai érsek és Bende Imre, Firezák Gyula, Mailáth Gusztáv gróf és Fischer-Colbrie Ágost püspökök, Fehér Ipoly főapát, Takács Menyhért prépost és Vajda Ödön apát. Zichy Gyula gróf és Fehér Ipoly főapát 1000—1000 koronát küldött a szövetségnek.

A gyűlés után, mely a pápai himnusz eléneklésével ért véget, a közönség nagyrésze a Kossuth Lajos-utcába ment, a hol vagy negyedóra hosszáig sétált, hogy tüntessen a főváros szervezett katolikusainak a főváros közéletében való mai, legelső megjelenésével.

Ime a legújabb szervezett felébredt fekete internationalé és az alvó magyar protestantizmus.

KÜLÖNFÉLÉK

Zsilinszky Mihály az O. R. L. E.-ről és a Prot. Szövetségről.*

Budapest, 1908. jan. 25.

Nagytiszteletű Elnök Ur!

Hálás köszönettel vettem Nagytiszteletűségnek f. hó 19-éről kelt nagybecsű levelét és az ahoz csatolt jegyzőkönyvi kivonatot, mely az O. R. L. E. választmányának 1907. évi dec. 5-én tartott gyűlésének reám nézve igen megtisztelő határozatát foglalja magában.

Kezdetől fogva a legélelnekebb figyelemmel kísérem az O. R. L. E. mozgalmát, mint olyat, a mely hivatva van a hazai protestáns egyház elposványosodott közéletét föléleszteni és hitéletét is megerősíteni. Mondhatom, hogy régóta kétségbe vagyok esve a hazai protestantizmus sorsa felett.

* Zsilinszky Mihály val. belső titkos tanácsos bányai ág. hitv. ev. egyházkerületi felügyelő az O. R. L. E. elnökéhez intézte e fontos levelet.
Szerk.

Épen azért üdvözlöm mindazokat, akik Nagytiszteletűséged bölcs vezetése alatt a végpusztulástól megmenteni igyekeznek.

Az Országos Prof. Szövetség megalkolásának eszméjét is rokonszenvvel fogadom és hajlandó vagyok csekély erőmhöz képest közreműködni, ha az alapszabályzat szerencsésen fog elkészülni. Erre nézve szeretnék nagytiszteletűségeddel néhány szót váltani.

Fogadja nt. ur nagyrabecsülésemet

Zsilinszky Mihály.

Az év története.

(Folytatás.)

A multat és a meghaltakat gyorsan felejtjük és még is alig bírunk hatásuk alól szabadulni. Szemlénk is még mindig a bús sirhalmonkán tart, holott az élet követeli a maga jogait és az eltávozottak helyébe itt vannak az új emberek, a multért cserébe a jelen.

Ez évben Izsnyéte (Sütlő József), Tiszalök (Bartha László), Kölcse (Tariska Sándor), Sima (Buda Károly), Lippa (Lengyel Imre); Ugocsa Gyula (Varga Jenő), Köbölkut (Varga Béla), Erdőhegy (Bokor Sándor), Olcsvaapáti (Batta Miklós), Királydaróc (M. Szabó Miklós), Szatnárhegy (Makai Elek), Bélzerind (Gyenge János), Apáti (Fórizs Lajos), Ujléta (A. Nagy Sándor) Fancsika Sankolyos (Tóth János), Gyoma (Harsányi Pál), Vasmegyer (Melkó István), Törökszentmiklós (Olajos Pál) választattak új s többnyire fiatal lelkészeket. Idegen kerületből jöttek Melkó István, Olajos Pál, mind a ketten nyereségei lelkészi karunknak.

Hazajöttek Erdélyből Bokor, Gyenge, M. Szabó. Figyelemreméltó, hogy Erdélyben nem jól találja magát az alföldi magyar ember. Erdélynek nincs levegője, gyülekezetei az arisztokratikus kormányzat miatt elsorvadtak. Presb. nép nem találtak foglalkoztatást az egyházban. E miatt is haladt előre az eloláhosodás és pusztulás. Többben más kisebb egyházakat cseréltek. Ennek oka az, hogy a szegénység miatt a legkisebb előny is mozdulásra hív és ez a mozdulás egyébként is indokolt. A lelkésznek fiatalon nem is volna szabad 5 évnei tovább maradni egy helyen. Az ő lelkészi karaktere ez idő alatt állapodik meg s ránézve csak előnyös lehet, ha új helyen a tapasztalatainak értékesítése új élet kezdése lehetővé válik. Tüneményes választási szerencse csak egy esetben mutatkozott. Harsányi Pál olcsvaapáti lelkész gyomai lelkészé

megválasztásában. Az ilyen eset ritkaság volt eddig. Ezután úgy tetszik, hogy sűrűbben fog ismétlődni, legalább a legujabb választások (De-recske, Csökmő, Szoboszló) erre engednek következtetni. Én ugyan e választásokból mást is olvasok ki, a tömeg a nép megmozdulását és ezt jönnek itélem; a nagy arányú kortes világ megkezdődését és ebben csak veszedelmet láthatok. Az ilyen választások teljesen felzavarják a közbékét és egyetértést. Akadályozólag hatnak a megválasztott lelkész munkájának sikeres és áldásos voltára. Elkellene ezeket a mozgalmakat valami uton-módon kerülni, ha másképen nem a szabad választási jog olyan korlátozásával, mely nem sérti az egyház érdekeit. És éppen mi tettük most a lelkészválasztást szabadsággá, valóságos vásárrá. De ezért nem a szegény versenyző felek a hibásak, hanem a közönség és a törvényhozók. Nem az egyén ezekért a jelenségekért felelős, hanem a köz, az élet, az idő, mely körülveszi, melynek hatása alól nem menekülhetünk s a mely ellentálló erőnkét megőrli.

Soha annyi bizonyosságai nem voltak ennek, mint az elmúlt év alatt. Segesváry József nagy-károlyi esperes nyugalomba vonulása után egészen megdöbbenően hatott ránk Széll Kálmán-nak a szalontai esperesnek lemondása és az Ujfalussy Béla egyházkerületi világi főjegyző visszavonulása. Büszkeségeink voltak, első rangu erőink, csak természetes hogy megérezzük hiányukat; szerettük őket, természetes, hogy hosszú boldog nyugalmat kívánunk nekik. A helyökbe lépőket pedig szerencse kívánással köszöntjük, valamint az ujonnan megválasztott lelkészeket is, a kik új helyen, új törvények alatt boldogabb viszonyok közt kezdhetik a pályát, melynek terhei alatt eddig az erősek is megfáradtak.

(Folytatjuk.)

— Szavazatbontás a f.-szabolcsi egyházmegyében. A lelkészi és világi tanácsbiróságra beérkezett szavazatok 1908. jan. 24-én Nagykállón az esperesi hivatalban felboontatván, lelkészi tanácsbirákul: Szabó Lajos nyirbátori lelkész, világi tanácsbirákul Mikecz Dezső alispán, Szikszai József és Nánásy Andor megválasztattak, Vass Mihály és Hideg József közt új szavazás rendeltetett el.

— A debreceni egyetem. Sok szó esett mostanában a harmadik és a többi egyetemek felől, még a debreceni felől is, melynek terve már teljesen kidolgozva készen volna közoktatásügyi minisztériumban, a többi nagyszabásu tervekkel együtt. Ezek alapján valami fényes jö-

vendő bontakoznék ki előttünk. Az egész ország kulturális fellendülése, mely szerint minden nagyobb város és arravalóbb hely a tanintézetek megannyi sorsával láttatnék el. Pozsony és Temesvár, Kassa és Szeged mint az ég tájékainak megtelelő legszélsőbb pontok és Debrecen mint a középén. Csak helyeselnünk lehetne e programot, ha az több lenne mint terv és nemcsak álom. Azt azonban el kell ismernünk, hogy ennek ezután igazán szép és tündér álom. A tényleges valóság azonban az, hogy e tervek megvalósításához első sorban az illető város és vidék áldozattétele szükséges. Hogy a tárgynál maradjunk, el kell ismernünk, hogy Szeged e téren is megtette az első lépést s hat millió koronát ajánlott fel a szegedi egyetem céljaira. Ezt az ajánlatot az egymással versenyző városok meglehetősen hidegen fogadták, pedig éppen itt van az egyetemi terveknek az első szilárdabb alapja és lehetősége. Ajánljanak nekik is annyit vagy még többet. Az egyetem nagy dolog és nagy dolog nagy erőfeszítés nélkül nem sikerülhet. Különösen Debrecen lehet hálás a szegedieknek. Most már tudhatja, hogy mit kell neki számításba vennie, ha egyetemet akar. Hat millió koronát, mely ugyan elég nagy összeg, de ennyit Debrecennek az egyetem megér és amennyit a város meg adhat. Itt nálunk más a nehézség. Eddig nem sikerült megtalálni annak a módját, hogy a kollegiumi intézmények az egyetem keretébe beilleszthetők legyenek s a felek között (állam, város, iskola, illetve kerület) a kívánatos megegyezések létesülhessenek. Ennek a megegyezésnek azonban nincsen semmi elvi akadály. Még pedig a ref. theol. fakultás kérdése sem. Az állam hajlandónak mutatkozott nem rég ilyenek a szervezésére és a kerület nem tett ez ellen kitogást. A jogi kar állami kezelésbe vétele nem okozhat nehézséget. A bölcsészeti szakon pedig ha a város és kerület prezentálnak, a megegyezés hasonlóképen reményelhető. Van még más megoldási módok is. De e részletek még nem alakultak ki eléggé. Elég annyit tudni, hogy ha a kiket illet, akarják a debreceni egyetemnek nem áll semmi sem az útjába. Csak mi Debreceniek.

— **Nyilvános nyugtázás.** A Hajdumegyei Népbank a főiskolákkal kapcsolatosan létesítendő egyetem javára 100 azaz száz korona adományt volt szives küldeni a kollégiumi pénztárba. E szép adományt annál nagyobb elismeréssel nyugtázzuk és köszönjük meg, mert hiszen e fiatal intézet, mint szövetség, éppen a pénzpiac kritikus évében, jóllehet a többi nagyobb s régebbi pénzintézetekhez képest tagadhatatlanul kisebb anyagi erővel dolgozhatik, áldozatkészségével mégis jelentősebb összeggel siet minden református magyar em-

ber hő vágyának teljesülését előmozdítani. S ez áldozatát minden évben meghozza. Debrecen 1908. jan. 26. Rózsa Sándor koll. pénztárnok, Agárdi Lajos könyvvezető ellenőr.

A Bethlen Gábor-kör vidéki kirándulása. A budapesti egyetem és főiskolák protestáns ifjúságának Bethlen Gábor-Köre, mint minden esztendőben, az idén is megtartja vidéki kirándulását. Február 8-án a Felvidék egyik nevezetes városában, Losoncon rendez táncfal egybekötött Bethlen-estét segítő alapja javára. Az est iránt már is nagy az érdeklődés protestáns körökben, annyival inkább, mert a főváros protestáns ifjúságának a vidék társadalmával való közelebbi érintkezés mindenkor a legjótékonyabb hatású volt s anyagi sikere mellett az ifjúság erkölcsi sulya növekedett.

— **Lelkészválasztások.** A megyerési ref. gyülekezet Sohár Kálmán alistáli helyettes lelkész. — A diósjenői egyház a megüresedett lelkészi állásra Baranyay Károly kisoroszi-i lelkész, a diósjenői volt lelkésznek: Nagy Gedeon urnak vejét választotta meg. — Folyó hó 13-án az alistáli ref. rendes lelkészi állásra Kis Dániel deáki-i segédlelkész választotta meg a gyülekezet.

— **A nagykörösi ref. főgimnáziumban a „Konfirmált ifjak egylete“** Horváth József vallásnár ur vezetése alatt több mint 80 taggal immár hetedszer ez iskolai év szeptemberében is megalakult, hogy a gimnázium protestáns növendékei gyakorolhassák magukat az istenes életben s fejlődhessenek bennük a szent, összetartó kapocs, a kálvinista öntudat. Az Egylet tisztviselői lettek: titkár, Gerecze Ambrus VIII. o. t., aki a felügyelő tanárral vezeti az Egylet szellemi ügyeit és a gyűléseket; jegyző Tóth Gyula VIII. o. t. háznagy Gábor János VIII. o. t. pénztáros Szojka Kornél VIII. o. t. Rajtuk kívül minden osztályból két-két diakonus, akiknek kötelessége az osztályokban tapasztalt vallásellenes dolgokat, különös tekintettel a beszédre, a szűkebb körű gyűléseken a vezetőség tudomására juttatni, hogy így a kellő óvintézkedéseket meglehessen tenni. Egyletünk szellemi életének gócpontjai a gyűlések, melyeket minden második szombaton d. u. 5 órakor szoktunk tartani. A gyűléseken a kezdő ének után valamelyik tag előimát mond, azután következnek a vallásos tárgyú felolvasások, szavalatok, praedikációk s utóima és záróének fejezik be az összejevetelt. Távozás közben pedig ki-ki a perselybe dobja kegyes adakozásra szánt filléreit. Így munkáljuk mi önként, minden kényszer nélkül saját lelkünk üdvösségét és igyekszünk minél jobban felvértezni magunkat a vallás szent erejével, hogy majd az életben is hű és biztos munkásai lehessünk magyar kálvinista egyházunknak! Gerecze Ambrus titkár.

— **Halálozások.** Kolozsváry Antal fejrdi ref. lelkész e hó 17-én 63 éves korában; Ince Ferenc, kispülpösi ref. lelkész e hó 16-án 65 éves korában; Kébeli Nagy Pál, a küküllői ref. egyházmegye 10 éven át volt főgondnoka f. hó 1-én 62 éves korában meghalt.

— **Ev. ref. egyház elnevezése.** Andrassy Gyula gróf belügyminiszter az ev. ref. egyház, illetőleg vallás elnevezésének megváltoztatása tárgyában körrendeletet intézett valamennyi törvényhatósághoz. A körrendelet szerint az 1904. évi második budapesti országos református zsinat az általa alkotott törvényekben úgy az ev. ref. egyházat, mint az ev. ref. vallást reformátusoknak nevezi s ezt az elnevezést elfogadja az 1907. február 14-én kelt ama legfelsőbb elhatározás is, a mely jelzett zsinati törvényeket jóváhagyja és megerősíti. Ehhez képest az ev. ref. egyház és vallás hivatalos elnevezése ezentul nem evangélikus református, hanem református. A belügyminiszter körrendeletben az igazságügyminiszterrel egyetértően elrendeli ezek folytán, hogy az anyakönyvi eljárásban az evangélikus református vallás ezentul református vallásnak nevezessék.

— **Nemes célu alapítvány.** A dusgazdag ref. főúr Szemere Miklós, a miskolci református gimnáziumnak tizezer koronás alapítványt tett. Ezt az összeget a következő alapító-levéllel küldte el Kun Bertalan református püspöknek: Alólírott, mint a miskolci ref. főgimnázium volt növendéke, Szemere Bertalan szobrának leleplezése alkalmából 10.000, azaz tizezer koronát ajánlottam föl a ref. főgimnázium részére egy katonai fegyverek használatára berendezett céllövőház fölállítására költségére, a hol társadalmi állásra való tekintet nélkül minden tisztességes ifju személy, a ki a becsület ellen soha nem vétett, gyakorolhassa magát a céllövésben a tisztelt igazgatóság felügyelete alatt. Emlékeztesse ez örökké a szellem munkáit is, hogy csak a hadi erények védik meg a nemzet szabadságát és függetlenségét. A 10.000 koronát ezennel leteszem méltóságos és főtisztelendő Kun Bertalan püspök és iskolai főgondnok ur kezeihez. Az alapítvány összege kizárólag a céllövőház fölállítására használható föl s a netán fönmaradó összeg alapítvány gyanánt kezelendő s évi kamata a fönirtásra fordítandó. Budapest, 1908 január 20. Szemere Miklós.

— **Az erdélyi ref. püspökválasztás.** Az erdélyi ref. egyh. kerület igazgatótanácsa a püspökválasztó egyh. kerületi közgyűlést febr. 18-ra tűzte ki. Valószínűleg *Kenessey Béla* egyh. kerületi főjegyzőt s kolozsvári theol. fakultás igazgatóját egyhangulag fogják püspökké választani miután a többi vele együtt hasonlóan érdemes jelöltek visszaléptek. (Bodor L.)

— **Orgona átadás.** Köröshegy (Somogy megye) község temploma részére megrendelt 12 szőlő és 13 mellékváltozatu II manuálos új orgona a napokban lett a használatnak átadva. Az új orgona szekrénye a műemlékek országos bizottsága nevében Sztheló Ottó műépítész terve szerint készült. Az átvételen Eckhardt Antal keszthelyi karnagy volt jelen s a művet melyet Órszágh Sándor rákospalotai (Bpest mellett) orgonagyáros cég készített, mint kifogástalant átvételre ajánlotta. Ezen szakértői vélemény igazolja, hogy fenti cég műveit teljes megelégedésre készíti és így a megrendelők szives figyelmébe mindenkor ajánlható.

— **A „Vasárnapi Ujság“ január 26-iki számának** főközleménye a delegátusok adriai flotta-kirándulásra vonatkozó képsorozat, mely tizennégyeredeti fölvetelben mutatja be az érdekes kirándulást, melyhez a társaság egyik tagja, Nagy Emi országos képviselő irt cikket. Szépirodalmi olvasmányt adnak Rákosi Viktor regénye Oláh Gábor és Annie Viranti verse, Szebenyi József elbeszélése, Fogazzaro regénye. Egyéb közlemények i cikk Blaháné első diadaláról Debrecenben. a toskánai nagyherceg és Vajda Péter arcképe, Farman repülőgépe, eredi fényképek a marokkói harcterről, képek a prakfalvi vasgyárról, egy a Dunában fogott óriási viza képe, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Közintézetek s egyletek, Sakjáték, Képtalány, Egyveleg stb. „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre négy korona, a „Világkrónika“-val együtt 4 k. 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-u. 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

— **A kath. papok kongruája.** A kath. kongrua rendezésének nagy munkája, a mi évek során át foglalkoztatta a kormányt és a püspöki kart, már annyira előre haladt, hogy még ez évben tető alá kerül s a szegényebb sorsu lelkészek már ez évben visszamenőleg megkapják jövedelmeik kiegészítését. A kongrua rendezésére három millió korona szükséges, s úgy a püspöki kar, mint a kormány tisztában van már vele, hogy e szükségletet fogják fedezni. Ugyanik a nagyobb javadalmazásu főpapok hétszázezer koronát adnak, körülbelül ily összeget ad a vallásalap, másfél millió pedig az állam. A kongrua befizetésére nézve a püspöki kar megegyezett abban, hogy az adó módjára kezellessék, vagyis aránylagosan vetendő ki az egyes javadalmakra és az adóhivatalok hajtsák be. Erre a munkálatra is elmondhatjuk, hogy parturiunt montes . . . Nemcsak azért, mert alapjában az állam adja az egész fizetés kiegészítést, hanem azért is, mert az idő régen túlhaladta már az 1600 koronás javadalom elegendő voltát. Nincsennek is megelégedve a fizetés rendezéssel a kath. papok és a 2400 koronás alap fizetést sürgetik.

— **Az O. R. L. E. lapja és a posta.** A Lelkészegyesület mint az O. R. L. E. hivatalos lapja ez ideig csak mint a D. P. L. mellék-lapja jelent meg, mert a lap önálló szétküldésére vonatkozó kérvény nem érkezett le csak mult szombaton. Ekkor pedig az történt, hogy a már önállóvá lett melléklet miatt jött zavarba a posta és egyszerűen nem vette fel a Debr. Prot. Lap-ot. A posta előzékeny főnökének nagys. *Csatt Zsigmond* urnak közbenlépésére azonban másnap mégis csak megtörténhetett a szétküldés, mely miután több Debr. Prot. Lap példányból a kifogásolt Lelkészegyesületet kivétellett, azt okozta, hogy több előfizető nem kapta meg az O. R. L. E. hivatalos lapját. Nem kapta meg meg többek között a Budapesti Napló sem,

melynek szerkesztői aztán nagy kárörömmel meg is állapították, hogy a szegényke *Lelkészeget* megszünt. Dehogyan szűnt, éppen most egy hónapos korában nőtt megegyeszer akkorát. Azért is, mert immár 1 iven jelenik meg, azért is, mert az O. R. I. E. tagjainak száma túlhaladta az 1000-et. A plánta, melyet Pályiék takarítottak, gyorsan növekedésnek indult. Kár, hogy most már nem gyönyörködnek benne. Az a nagy gaudium azonban mégis csunya dolog volt.

Keresztelő János.

I.

... És János künn Béthabarában
Prédikál vala: Térjete meg!
S menének hozzá nagy sokasággal,
Hogy bűneikről vallást tegyenek.

Ruhája vala teveszörből
És eledele sáska, méz:
A bocsánatért epedő lélek
Nem az emberre, — a prófétára néz.

... A látni vágyó sokaságot
Ma vonza bibor s fényes templomok.
Kiáltó szóként hangzik el ígétek
Óh Keresztelő Jánosok!

II.

Hogy megfedd János Heródest,
A nagy parázna fejedelmet:
Vetették őt sötét tömlőcre,
Majd lakolni fejével kellett.

A gögös nagyok feslettségét
Rut hizelgés erénye festi ma;
Keresztelő Jánosok örülségén
Kacag Heródiás — a bestia.

Tóth József.

— Az alsószabolcs hajduvidéki ref. egyházmegye szavazat bíráló küldöttsége f. hó 23-ikán számlálta össze az egyházmegyei tanácsbírói, tanár és tanító képviselői állásra beadott szavazatokat. Az eredmény a következő. Új lelkészi tanácsbírák lettek: Tóth Lajos tiszadobi, Veres Géza hajdunádudvari, Illyés Endre balmazújvárosi lelkészek. — Világi tanácsbírák: dr. Malatinszky József, dr. Nagy Gábor. Tanár

képviselők: Köblös Samu, Bakóczy Endre, Nagy Elek, Márk Imre. Tanítóképviselek: Simon Károly, Lévai Imre, Dobó Sándor, Bor János, Bán Géza, Dobrossy István.

— **A szoboszlói papválasztás.** A szoboszlói papválasztásnak úgy látszik folytatása lesz, a mennyiben a Demjén Ferenc győzelmét az ellenpárt fájralja. A kisebbségben maradt Szalóczy-párt nem elégszik meg a szavazással, hanem az egyházmegye ítélete elé terjeszti a választást. A Szalóczy-párt feje Padrah Sándor ma több társával megfellebbezte a választást.

— **Az egyházigazgatási bizottság ülése.** A debreceni ref. egyház gazdasági bizottsága február hó 3-án délután 3 órakor az egyház tanácstermében ülést tart. — Tárgyak: Folyó ügyek.

— **Jegygyűrű.** Ma holnap elmulik a farsang és mi még mindig adósok vagyunk azzal, hogy Talmage szép prédikációit, melyet Bokor Sándor erdőgyaraki lelkész olyan szépen fordított, lelkésztársaink figyelmébe ajánlanánk. Pedig ezek a beszédek mindenképen megérdemlik a figyelembe vételt. Színesek, közvetlenek, az élő, a társadalomban mozgó, dolgozó, élvező, rohanó modern emberrel foglalkoznak. Éppen ezért nagy hatást keltenek. De másfelől komoly társadalmi problémákat is fejtegetnek, házasság, férj, feleség, család élet stb. és e miatt nagyon bele találhatnak az időbe. Különösen szép e beszédekben a bibliai vonatkozások mesteri kihasználása. E beszédek megfelelő alakítással mindenütt nagy hatással használhatók, de a kis kötet ajándék tárgynak is felettebb alkalmas. Völegény jegyesének, férj feleségének ennél kedvesebb könyvet nem vehet. Szó sincs róla, Talmage nem a francia mély járatu szónokokat követi. De még azok csak a főbb szempontokból nézik az embert, az örök embert (hit, élet, halál, bünt): Talmage jobban ismeri a mai embert. Ajánljuk még egyszer Talmage Jegygyűrű című kötetét. Kapható Bokor Sándor lelkésznél Erdőgyarak Ára 2 korona.

KEDVEZŐ ALKALOM!

4 és fél kiló (körülbelül 50 drb.) pipere-szappant csekély 6 korona árért, lilimtej, rózsaglycerin, orgona, ibolya, rezedá, jázmin és gyöngyvirágokból szépen összeválogatva küld postautánvétellel **Auffenberg József Budapest, VII., Verseny-u. 6.**

Tartalom-jeyzék: Éjszak és Dél. — Vándor. — Teendők. Dr. Ferenczy Gyula. — Aggodalmak. Patay Miklós. — Néhány szó az egyházi új adótörvény újabb magyarázatához. Vállaji. — Közéletünk: Még egy szó a „békeség” orthográfiája érdekében. Erőss Lajos. — A kaposvári templomszentelés. — A Katholikus Népszövetség diszgyűlése. — Különfélek.

Felelősszerkesztő: *Dr. Ferenczy Gyula.*

— A félévi kongrua megérkezése alkalmából szeretettel kérjük azokat a lelkész urakat, a kik a lap előfizetési díját esetleges hátralékot és a f. évi első részletet nem utalványozták, hogy azokat befizetni és a kiadóhivatalnak megküldeni sziveskedjenek.

Pályázat.

Nyári menház vezetőnő állásra pályázatot hirdet a püspökladányi községi iskolaszék. Fizetés 8 óra havi 40 k. egész évi lakás, kert.

Pályázatok március hó 1-ig Kiss Ferenc elnökhöz küldendők.

Pályázat

a szeghalmi segédlelkészi állásra.

Fizetése: az egyház pénztárából és a lelkésztől hatszáz korona évnegyedenként előre fizetve. Lakás, fűtés, világítás, takarítás és koszt a lelkészlakon a lelkésznél. A mosatásról a segédlelkész gondoskodik.

Utiköltségre kap 20 koronát.

Kötelessége: a lelkészi teendőkben segédkezni, az iparostanoncok és gazdasági ismétlő iskolások vallásoktatását hetenként egy-egy órán végezni. Az ismétlő iskola csak a téli félévben tart.

Kölcsönös felmondási idő 1 és fél hónap.

Az állomás március 1-én elfoglalandó. Az ajánlkozások alulírott lelkészhez küldendők.

Szeghalom, 1908. január 18.

Csánki Benjámín
ref. lelkész.

Szives figyelmébe ajánljuk a közelő konfirmáció alkalmára

Révész-Szoboszlay S. Szabó-féle

Konfirmációra előkészítő kátét

kérdések és feleletekben.

Ára 30 fillér.

Minden 10 egyszerre rendelt példány után egyet ingyen adunk.

Konfirmációi emléklapok

darabja 4—5 és 6 fillér.

100 darab egyszerre való vételénél 3.60, 4.50, 5.40

Kaphatók:

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

Sertés por.

Sertése szépen fejlődik, gyorsabban nő, hamarabb hizik és egészséges marad, ha eleségébe naponta világhírű **Manathan sertéstápporunkból** csekély mennyiséget ad. 5 kilós postacsomag 5 korona postautánvétellel. — **Hasznos tanácsadó** házi állataink hizlalása és táplálásához valamint ezek betegségeiről s ettől való megóvhatásukról című minden gazdának nélkülözhetetlen tanulságos könyvet minden rendeléshez ingyen mellékeljük. **Manathan vállalat Budapest, Verseny-u. 6. sz.** — 5 kllós postacsomagok ez-
rivel küldetnek szét a világ minden részébe.

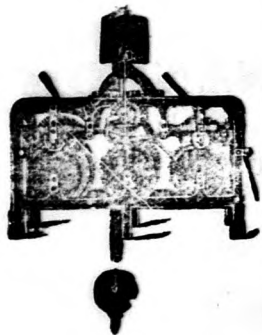
Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cement palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton és cement munkák. Portland és román cement.

Telefon 308.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tüzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló
gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni. Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jóállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

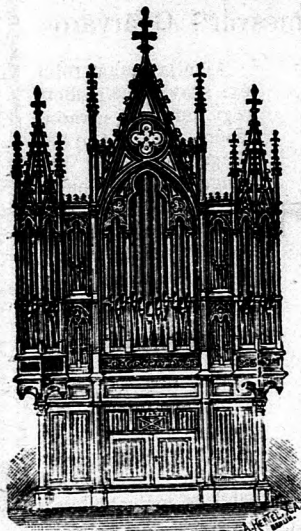
Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Orgona építészeti műterem

DEBRECENBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)
Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legteké-
tesebb vívmányai szerint bár-
mily rendszerű s nagyságu új
orgonákat, jótállás mellett. —
Orgona építészetem fennállása
alatt 193 év. ref. egyháznak
szolgáltam teljes meglegedé-
sükre munkámmal, melyeknek
jóságával, kiválóságával elértem
azt, hogy minden évben nö-
vekszik a cégem iránti biza-
lom, melynek folytán a múlt
évben üzletemet gépekkel sze-
reltem fel, hogy minden tek-
intetben a kor színvonalán
álljak.

Elvállalok régi orgonák
új szerkezetre való átalakítását
áthelyezését, tisztítását és ja-
vítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagy-
tisztelű és tekintetes egyházi előjáróság szives párt-
fogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István
orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólégrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos
orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére.

Orgona - Harmoniumok

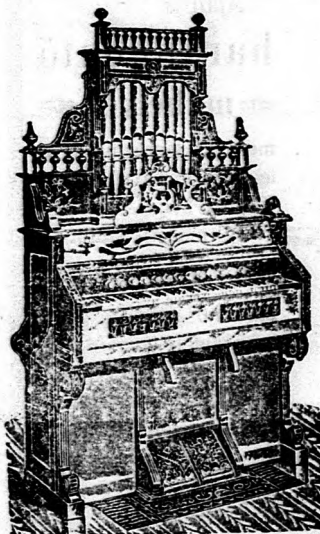
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyárt-
mányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, ön-
mágának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a
m. kir. zene-akadémia, színházak,
művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minő-
ségű összes hurok-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és
feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

mely által bármely hegedű, gor-
donka beillesztése után sokkal
jobb, erősebb és lágyabb hangol-
nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe
hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezes-
ség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Táro-
gató; általános elismert leg-
jobb, mely tökéletes solo hang-
szerré általam konstruáltatott is-
kolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása
különleges, szakszerű pontossá-
gal, jutányos árban; kezesség
minden egyes hangszernél. Ár-
jegyzék minden egyes hangszer-
ről külön, kívánatra bérmentve
küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköté-
szeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más Egyházi műveket töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és gyári áron.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubil-
leumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken
vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vászorra vagy papírra és ezeken kívül még számos e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint Disztáblák, Emlék-
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes
stylusban, levéltári okmánytartók.

Baktai EGRY FERENCZ

== har nagöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett; szállit

harangokat

bármint súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmé-
== ró irat. ==

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.